

باسمه تعالی

طرح درس مقطع تحصیلات تکمیلی

فقه استدلالی الف / کارشناسی ارشد رشته فقه و مبانی حقوق / ۲ واحد	اطلاعات درس و رشته:
دوشنبه‌ها ساعت ۱۲ تا ۱۵	اطلاعات کلاس درس:
@SMNARIMANI ایتا و تلگرام:	راه‌های ارتباطی:
https://www.mofidu.ac.ir/departments/theology/the-faculty/seyed-mahdi-narimani-zamanabadi	معرفی استاد:

۱- شرح درس Lesson Plan

درس «انسان در فقه» با این پیش‌فرض طراحی شده که شریعت اسلامی، روشی عمومی برای زیست بشر در همه اعصار و ابعاد زندگی است و قالب‌های فقهی نه راکد و جامد، بلکه پویا و پاسخگو به نیازهای انسانی می‌باشند. این درس در پی تبیین ظرفیت‌های فقه برای رویارویی با چالش‌های معاصر است و ضمن آسیب‌شناسی برخی مبانی فقهی، می‌کوشد به اصلاح و بازخوانی آنها یاری رساند.

در مقطع کارشناسی، دانشجویان در لابلای متون فقهی با اقسام گوناگون تمایزهای انسان‌شناختی آشنا شده‌اند: تمایز بر اساس جنسیت، باور دینی و مذهبی، سن (بلوغ و عدم بلوغ)، فقیه و غیرفقیه، عالم و جاهل، انتساب به پیامبر(ص) و عدم آن، صحت و بیماری (به‌ویژه مرض متصل به فوت)، طهارت و نجاست، عدالت و فسق، ذی‌نفع و غیرذی‌نفع، حریت و رقیت. اما در این مقطع، همان احکام در ابواب مختلف فقهی (عبادات، معاملات، احکام) با زاویه‌دید متفاوتی مورد بررسی و نقد قرار می‌گیرد. این بار از منظر «انسان فقهی» به فتاوا می‌نگریم و مهم‌ترین ادله آنها را واکاوی می‌کنیم تا دانشجویان به توانایی ارزیابی و داوری میان آراء دست یابند.

در حالی که مقطع کارشناسی به نقل فتوا و احصای فروع اختصاص داشت، این درس در مقطع ارشد دانشجویان را به سطوح بالاتری از تحلیل سوق می‌دهد:

- از نقل صرف فتوا به تحلیل مبانی استنباط گذر می‌کند
  - از احصای فروع به کشف قاعده‌مندی‌ها و استثناءها می‌رسد
  - از پذیرش تمایزها به بررسی چرایی، محدوده و ادله تمایزها ارتقا می‌یابد
  - دانشجویان را برای بررسی تطبیقی و پاسخ به پرسش‌های انسان معاصر آماده می‌کند
- اهداف کلان این درس عبارتند از:

اهداف دانشی:

- شناخت دقیق ابعاد تأثیر جنسیت، باور دینی و باور مذهبی بر احکام شرعی
- آشنایی با اقوال و مبانی فقهای شیعه در تمایزگذاری‌های فقهی
- تسلط بر ادله نقلی و عقلی مرتبط با هر حوزه از تمایزها

اهداف مهارتی

- مهارت استنباط و داوری علمی میان ادله متعارض
  - توانایی نقد و تحلیل مقایسه‌ای آراء فقها پیرامون مسائل چالش‌برانگیز
  - توانمندی در کشف مبانی و پیش‌فرض‌های فقهی در مسائل انسان‌شناسی فقهی
- اهداف نگرشی:

- درک نظام‌مند و همه‌جانبه از نگاه فقه شیعه به کرامت انسانی
- توانایی مواجهه علمی و منصفانه با شبهات معاصر در حوزه احکام زنان و اقلیت‌های دینی/مذهبی

۲- تکالیف و نظام ارزشیابی Assignments & Assessment

این درس به گونه‌ای طراحی شده که دانشجو را گام‌به‌گام برای نگارش یک مقاله علمی آماده کند. تکلیف نهایی درس، تدوین پروپوزال اولیه مقاله با موضوع «بررسی تطبیقی یکی از ابعاد انسان‌شناسی فقهی در فقه شیعه و چالش‌های معاصر» است. مقاله باید دارای ساختار استاندارد (چکیده، مقدمه، مبانی، تحلیل تطبیقی، نتیجه‌گیری) و مستند به منابع معتبر باشد. در هر جلسه باید دانشجویان قسمتی از این مقاله را ارائه دهند و توسط سایر دانشجویان ارزیابی و بررسی شود.

۳- زمان‌بندی حدودی جلسات Session Scheduling

جلسه اول: کلیات (اصل اولی اشتراک در احکام) / انسان فقهی و انواع تمایزها (جنسیت، باور، سن (بلوغ و عدم بلوغ)؛ فقیه و غیر فقیه؛ عالم و جاهل (آگاه و بی‌اطلاع)؛ انتساب به پیامبر(ص) و عدم آن؛ صحت و بیماری (به‌ویژه مرض متصل به فوت)؛ طهارت و نجاست؛ عدالت و فسق؛ ذی‌نفع و غیرذی‌نفع؛ حریت و رقیت)

جلسه دوم و سوم: بررسی اقوال و ادله نسبت به تمایزها در عبادات بر اساس جنسیت

منبع: کتب استدلالی فراگیر: مستمسک العروه الوثقی؛ مستند الشیعه.

جلسه چهارم و پنجم: بررسی اقوال و ادله نسبت به تمایزها در تصدی امور مهم بر اساس جنسیت

منبع: کتب استدلالی خاص: مهریزی، قرآن و مسئله زن؛ مهریزی، نو اندیشی دینی و مسئله زن؛ جوادی، زن در آئینه جلال و جمال؛ صانعی، قضاوت زن؛ نریمانی، کاوشی نو در مسئله حضوری اجتماعی زنان.

مجموعه مقالات منتشر شده در زمینه قضاوت زن: https://www.noormags.ir/view/fa/keyword/قضاوت_زن

جلسه ششم: بررسی اقوال و ادله نسبت به تمایزها در حقوق خانواده بر اساس جنسیت

مجموعه مقالات منتشر شده در حقوق زن در خانواده: https://www.noormags.ir/view/fa/keyword/حقوق_زن

جلسه هفتم و هشتم: بررسی اقوال و ادله نسبت به تمایز بر اساس باور مذهبی در امور عبادی و معاملی

موضوعات در کتب فراگیر: کفن و دفن میت غیر شیعه؛ صحت عبادات؛ شهادت؛ نیابت در اعمال؛ ولایت؛ امامت جماعت و جمعه؛ قضاوت؛ ذبح؛ اذان و اقامه؛ مستحق دریافت زکات و خمس؛ مرجع تقلید؛ کتب ضلال.

جلسه نهم تا یازدهم: بررسی اقوال و ادله نسبت به تمایز بر اساس باور دینی (ادیان ابراهیمی و غیر ابراهیمی) در امور عبادی و معاملی
موضوعات در کتب فراگیر: همه موارد بالا؛ ازدواج؛ ارث؛ حفظ جان و مال؛ جهاد؛ ذمه؛ ورود کافران به مساجد و اماکن مقدس؛ طهارت و نجاست؛ وصایت؛ وکالت؛ شفعه؛ حضانت؛ کفالت؛ لقطه؛ دیه؛ حدود؛ قصاص.

در پناه حق موفق باشید